

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hova
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hova
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Ké iratok nem adtnak vissza.

KÖZÉRDEK

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díj:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.
Nyilttér sora 15 kr.

Előfizetési felhívás

„KÖZÉRDEK” XII. évfolyamára.

A hirlap irodalom s különösen a fővárosi politikai lapok rendkívüli emelkedése mellett mind inkább kifejlődött az egyes vidékek érdekeit képviselő hirlapok irodalma is.

Alig van vármegye, alig van kissé nagyobb város, melynek már hirlapja ne lenne. A közélet föllendülését jelzi ez minden körben, minden téren, melynek hű kifejezést a vidéki lapok adnak, önzetlenül, hiven szolgálva.

A „KÖZÉRDEK”-nek immár a XII. évfolyamát indítjuk meg. Hogy mennyi nehézség közt tartottuk fel a lapot, azt a vidéki viszonyok minden ismerője tudja; — de mi örömmel vallhatjuk be, hogy soha sem csüggedtünk, célunktól: a közügy hű szolgálatától magunkat elriasztani soha sem engedték, és az anyagi előnyök helyett bőven kárpótolt bennünket az, hogy nem egy eszme nyert testet, nem egy törekvés nyert valósulást, melyet körünkben a „KÖZÉRDEK” fejtett ki először hasábjain.

A „KÖZÉRDEK” nyitva áll mindenki számára, a ki a közügynek jó indulattal szolgálni kíván. Személyi rokon — vagy ellenszenv e tekintetben soha se vezetett, az igaz meggyőződésnek a vélemények szabad nyilvánulásának vagyunk barátjai.

Felhívjuk vármegyénk mélyen tisztelt közönységét s mindazokat, kik vármegyénk és városaink fejlődését a távolban is szívükön hordják, hogy társadalmi, közművelődési, közigazgatási, közigazgatási érdekeink emelésére irányuló törekvésében a „KÖZÉRDEK”-ket anyagilag és szellemi munkásságukkal mennél hathatósabban pártolni sziveskedjenek.

Előfizetési árak:

Egész évre . . . 4 frt.
Fél évre . . . 2 „
Egy negyed évre . . . 1 „

A „KÖZÉRDEK” szerkesztősége:

Dr. Magyarai Károly. Török Bertalan.

Kiadó tulajdonos:

Wokál János.

A közigazgatási bizottság gyűléséről.

A f. hó 14-én évi gyűlésen báró Kemény Kálmán főispán elnökölt. Jelen voltak b. Géza, Moldován János kanonok, Szalánczy Lőrincz választott bizottsági tagok. Egyes tárgyak körül felemlíthetők, hogy a kisenyedi járási főszolgabíró kérésére hivatalos hajtó vadászat engedélyeztetett. Egy előfordult eset alkalmából kimondott, hogy Nagyenyed város területére más vidékről behozott bor után a behozatali díjat fizetni kell. Azonban, ha a bor csak raktároztatik, nem helyben adatik el, — a behozatali vám vissza térítendő. Az ipartanács rendes tagjaival id. Cirner J. József és Salman Frigyes, pótagokul: ifj. Winkler János és Dunai Albert választottak meg. Abrudbánya város követett vám szedési szabályzata ajánlólág felterjesztett a kereskedelmi miniszterhez. A borbándi óvoda számára kért pótdadó engedélyeztetett. Kovrig Tivadár hajlandó levén gáldtói marosi kompját a szomszédos községek lakóinak, vámdíj fizetés mellett használatba engedni, helyszim tárgyalás elrendelése mondatott ki. — A földmívelési miniszter Karácsonfalva község határára levő szőlőket az ott előfordult filoxera miatt zár alá helyez-

vén, — a megfelelő intézkedés megtételét. Buzás-bocárdi, Halmágyi S. Domsa Traján, Székely János, Irimie Tódor kivételes nőnülési engedély iránti kérésük igazolva lévén: felterjesztettek a honvédelmi miniszterhez.

A kir. pénzügyigazgató jelentése szerint az I. és II. osztály, valamint a házádonak 1893. évre való kivétele icánt az intézkedések megtételtek. — A fogyasztási, valamint az italmérési adatoknak 1893. évre való biztosítása iránt 5 szolgabírói járásra nézve a tárgyalások teljesen be vannak végezve s a szerződések jóvá lettek hagyva. Adófizetési halasztási engedély egy kérelmesnek adatott.

„E g y e n e s a d ó” címen előíratott a nagyenyedi kir. adóhivatal kerületében: 570 549 frt 9 kr., a gyulafehérvári adóhivatal kerületében: 725 492 frt 9 kr., összesen: 1,296,041 frt 18 kr. Ebből belet fizetve november hó végeig a nagyenyedi adóhivatalnál: 274,269 frt 23 kr., a gyulafehérvárnál: 370,294 frt 74 kr.

„H a d m e n t e s s é g a d ó” címen előíratott a nagyenyedi adóhivatalnál 37,329 frt 70 kr., befizetett: 7366 frt 73. A gyulafehérvári adóhivatalnál előírva: 34,577 frt 81 kr., befizetés: 8893 frt 12 kr. Az összes 71,907 frt 52 kr tartozásból csak 16,259 frt 85 kr lett befizetve.

„F o g y a s z t á s i a d ó”-ban előíratott a nagyenyedi adóhivatalnál: 26,575 forint 50 kr., befizetés: 20,889 forint 31 kr. A gyulafehérvári adóhivatalnál: 52,609 frt 69 kr., befizetés: 43,485 frt 19 kr. Az összes 79,185 frt 19 król tehát 64,374 frt 50 kr lett befizetve.

„B é l y e g - é s j o g i l l e t é k” címen előíratott a nagyenyedi adóhivatalnál: 80,471 frt 91 kr., befizetés 34,740 frt 74 kr. A gyulafehérvári adóhivatalnál előírása: 140,025 frt 71 kr., befizetés: 29,572 frt 56 kr. Az összes 220,507 frt 62 król 64,313 frt 71 kr fizetett be.

„I l l e t é k e g y e n é r t é k” címen előíratott a nagyenyedi adóhivatalnál: 12,738 frt 49 kr., befizetés: 7063 forint 4 kr., a gyulafehérvári adóhivatalnál előírás: 24,392 frt 55 król befizetett: 12,619 forint 10 kr. Az összes 37,131 frt 5 król: 19,682 frs 15 kr fizetett be.

„I t a l m é r é s i a d ó b ó l” előíratott a nagyenyedi adóhivatalnál: 100,819 forint 68 kr., befizetett: 93,287 frt 99 kr. A gyulafehérvárnál előírás: 101,738 frt 32 kr., befizetés: 104,258 frt 86 kr. Az összes előírás: 212,558 frt., befizetés: 197,546 frt 35 kr, hátralék 15,011 frt 65 kr, a miből kitetszik, hogy az állam valóságos terelő csinált az italmérési adó megváltásával s hogy ezen egyetlen adó-nem hajt be aránylag többet és biztosabban, mint az italmérési adó, mely 1893. évben rendkívül felül fogja mulni az ideit. A mint tudjuk, a f. év egyike volt a gyöngébb éveknél, különösen a hanyatló gabona árak miatt, és mégis az adó befizetés elég kedvezőnek mondható ha az egyes adók befizetését a községi előjárók nagyobb gondnal eszközölnék, — vagy hátralék lényegesen apadna.

Következett egy csomó adóleírás, fellebbezés elutasítás, melyeket P o p p G y ö r g y p. ű. igazgató nagy lelkiismeretességgel adott elő s a bizottság elfogadta javaslatait.

Most meg T ó t h Miklós árvaszéki elnök referált tömördek árvairól és gondnokoltjáról s kijelentette, hogy a városi árvaszékeket megvizsgálván, általában rendben találta; legfőbb vagyont a gyulafehérvári árvaszék kezel.

N á d o r y Vilmos a kir. építészeti hivatal főnöke is garmadával hozza be a referátát. Jelentése szerint az állami és törvényhatósági kóutak jókarban vannak. Az abrudbányai uton nagyobb részt állami segélyvel létesített munkák a kerületi főmérnök közbejöttével megvizsgáltattak. A folyó évben évitett műtárgyak elkészültek és részben átvételtek.

Az 1891. évre előírt 88,243 frt 26 kr utadóból, a leíratott 3487 frt 66 kr leszámításával 83,928 frt 7 kr lett befizetve, hátralék: 14,315 frt 19 kr. — Az 1892. évi 90,009 frt 30 kr utadóból még csak 3933 frt 20 kr folyt be; hátralék — november végeig 50,672 frt 10 kr, mire az alispán megjegyezte, hogy az utóbbi napokban a befizetés sokkal kedvezőbbé vált. A vármegye kötelezettségeinek teljesítése azonban sok pénzbe kerül, — szükséges, hogy a főszolgabírók s a községi előjárók erősebben lépjenek fel a befizetés végett. A referáda nagyobb része felülvizsgálatokról s fizetésekről szólt.

Dr. H a v a s Gyula kir. tanfelügyelő jelentése szerint meglátogatta Gyulafehérvárt a különböző iskolákat.

Dicsérettel emeli ki a zárdai iskola tanító személyzetének buzgalmát, a főnöknő éber figyelmét, mely az oktatás és bennlakás legkisebb részleteire is kiterjed. Alvinczen a tanítói főkköri gyűlésén vett részt, mely várakozását kielégítette, mi főleg dr. Elekes Viktor elnök érdeme. A mult tanév statisztikai kimutatását felterjesztette a közoktatási miniszteriumhoz.

C s i k y László kir. ügyész jelentése szerint az egyes fogházakban november végén a foglyok létszáma volt Gyulafehérvárt: elítelt 124, vizsgálati 13. Abrudbányán: elítelt 3. Balázfalván elítelt 8. Marosújvárt: elítelt 4. vizsgálati 3. Nagyenyedi kir. járásbíróági fogházban elítelt 4, vizsgálati 5. Vizaknán: elítelt 1, vizsgálati 1. — Betegedési eset 6 fordult elő Gyulafehérvárt. Az orvosok és lelkészek szorgalmasan látogatják a foglyokat.

Dr. M a g y a r i Károly egészségügyi jelentése zárta be a tárgysorozatot, mely szerint november hónap az egészségügyi állapot általában kedvező volt. Torok és tüdőhurut, mandulalob voltak a gyakoribb esetek. Hólyagos himlő Sárdon 22 esetben fordult elő; egy halállal végződött. Magyarigeben 2. Kis-Aknán 6 esetben, Marosújvárt, Miklóslakán, Hápertonban, Gyulafehérvárt szörvanyosan fordult elő. Roncsoló toroklob Nagyenyeden 1, Gyulafehérvárt 2 halálos végű esetben jött elő. Hasiagyag, Felső Orbón, Gyulafehérvárt; — Várhely, Nagyenyeden és Gyulafehérvárt jöttek Nagyenyeden 5, Gyulafehérvárt 15, Vizaknán 4 halálos fordult elő. A megyei kórházban 73 beteg ápolatott s meggyógyult 20, javult 5, meghalt 1.

A gyűlés után az árvaügyi fellebbezési bizottság, tartott ülést.

—n.

A n.-enyedi kisegítő takarékpénztár szövetkezet rendkívüli (átalakuló) közgyűlése.

A n.-enyedi kisegítő takarékpénztár szövetkezet f. december hó 11-én igen népes rendkívüli közgyűlést tartott dr. Magyarai Károly elnöke alatt. Ezen közgyűlést dr. Magyarai Károly a következő beszéddel nyitotta meg:

Tisztelt rendkívüli közgyűlés!

Midőn intézetünk tisztelt tagjait a legmelegebben üdvözlöm, egyszersmint köszönetemet fejezem ki a fölött, hogy igazgatóságunk meghívására ily szép számmal megjeleni szivesek voltak, mert ez arról tanuskodik, hogy intézetünk életének s fejlődésének jelentősebb mozzanatai iránt kellőleg érdeklődnek s tanácsukkal és becses támogatásukkal szivesen vesznek részt a munkában, melynek célja megvetni azon szilárd alapot, melyen intézetünk működése az eddigi irányban ugyan, de némileg változott formák között s szélesebb munkakörrel, úgy lehet évek hosszu során át zavartalanul folyhasson.

Mint méltóztatnak emlékezni az ez évi február hó 21-én tartott rendes évi közgyűlés elnöki megnyitójára már foglalkozott az igazgatóság előtt fekvő azon indítvánnyal, hogy intézetünk a szövetkezeti alap elhagyásával részvénytársasággá alakuljon át. Az indítványt támogató indokok közt volt említve, hogy a részvénytársaságnak meghatározott számú részvényekből alakuló teljesen leköötött s visszavonhatlan alaptőkéjét az üzletvilág a hitelnyújtás biztosabb alapjának tekintti, mint a tagok be és kilépése által ingadozónak kitett szövetkezeti vagyont; hogy a várható hitelügyi rendezést tekintve helyesnek és kívánatosnak látszik, hogy ezt megelőzőleg intézetünk szélesebb, biztosabb s fejlesre képesebb alapot foglalván el annak idejében vidékünk hitelügyének központja s anyaintézeteként vétessék számításba; hogy intézetünk multja s fejlődési iránya is a részvénytársasági szervezet elfogadására utal.

Igazgatóságunk azóta behatóbban foglalkozván ez eszmével, mindinkább meggyőződött annak helyességéről s bizva a t. tagtársak támogatásában, ta. ulmány tárgyává tette a szintén hasonló irányban megindult kolozsvári kisegítő takarékpénztár átalakítási módosztat, a jövőben szükséges ügyvitelt és miveleti ágakat s ezek alapján előkészítette az átalakulás által igényelt lépéseket, melyeket megfelelő indítványok alakjában fognak megfontolás, s kedvező fogadtatás esetében elfogadás végett a t. közgyűlés elé terjesztetni.

Ezt megelőzőleg szabadjon azon örvendetes tényről hoznom a t. rendkívüli közgyűlés tudomására, hogy Winkler János ur, az osztrák-magyar bank kolozsvári fiókjának

derék igazgatója személyesen megvizsgálván intézetünk mérleget, ügyvitelét könyvelését és be rendezését; szíves volt kieszközölni, hogy a bank bécsi kormányzósága intézetünket a bank mellékhely jellegével ruházza fel s velünk nov. 15-én az üzleti összeköttetést tényleg meg is kezdette. Letett biztosítékunk révén beléptünk egyúttal a bank Giro kötelekébe is, a mi lehetővé teszi, hogy minden bankintézeti helyen a fizetések chekek által átutalás utján eszközöltesse.

Röszemről ez üzleti kapcsolatot becsét nem az anyagi előnyökhöz helyezem, melyek most még iparunk s kereskedelmünk jelenlegi kezdetleges állapotában alig jöhetnek tekintetbe, hanem örülök annak, hogy munkálkodásunk által vidékünk derék kereskedőinek s jóra való iparosainak előnyt biztosítottunk s szolgálatot tehetünk s hogy ezen előkelő, szolid társaságban, melyre méltóknak találtunk, tisztviselőinknek jó alkalmuk lesz szélesebb látókörre tenni szert s az ügyes, pontos és szabatosabb munkálkodást teljesebben elajánlani.

Az előterjesztendő javaslatok komoly és higgadt tárgyalását kérve, a n. enyedi kisegítő takarékpénztár szövetkezet rendkívüli közgyűlését megnyitóm.

Az elnöki megnyitó beszéd elhangzása után előterjesztett az igazgatóságnak és felügyelő bizottságnak arra vonatkozó indítványa, hogy pénzintézetünk 1000 db. 100 frtos részvényvel alakuljon át társasággá „Nagyenyedi kisegítő takarékpénztár társaság” név alatt, mely indítványt közgyűlés egyhangulag magáévá tette. Ezután általában és részleteiben elfogadtatták a Török Bertalan által szerkesztett szabályzat. Az átalakulás módozataira nézve ugyanezek az igazgatóság és felügyelő bizottság ajánlataira egyhangulag kimondja a közgyűlés, hogy mindenik törzsből tulajdonos mindenik törzsbetéte után kapjon még egy-egy 100 frtot képviselő részvényt. Elhatározza, hogy az újonnan alakult „N. enyedi kisegítő takarékpénztár társaság” a n. enyedi kisegítő takarékpénztár szövetkezetet — et egész szervezetében áveszi s az intézet vezetésével az igazgatóságot és felügyelő bizottságot bizza meg.

Ezen átalakulás folytán pénzintézetünk, más szervezetben ugyan, de ugyanazon elvek által vezetve, ugyanazon kamattal és ugyanazon megbízható vezetés mellett, 100,000 frt részvénytől kével fogja működését továbbfolytatni.

Alsófehérvármegye üdvözlő felirata Hieronymi Károly belügyminiszterhez.

Nagyméltóságú m. kir. belügyminiszter Úr!

Midőn Nagyméltóságod engedve Ó felsége felhívásának, elhagyta a csak pár héttel azelőtt eloglalt díszes és nyugalmas állami tisztsámszéki elnöki állását s vállalta a minden körülmény között fontos, az újabb viszonyok között azonban rendkívüli felelősséggel és nehézségekkel járó belügyminiszteri tisztséget nemcsak ritka önzetlenségének, hanem erős kötelességérzetének is tanujelét adta.

Hazánkban a belügyminiszteri teendőik talán még kiválóbb politikai fontossággal bírnak, mint más országokban. Nemzetiségi viszonyaink, törvényhatósági szervezetünk, a megoldást váró s részben égetővé vált közgazdasági feladatok tömege mind rendkívüli gondot s tapintatos megoldást igényel. Vármegyénk közönsége jól ismeri a helyes megoldás nehézségeit, de úgy véli, hogy a hosszabb idő munkáját igénylő nagyobb retormok előtt legalább a megyei közigazgatás mindennapi nehézségein kell sürgősen segíteni, mely első sorban a szolgabírói járások rendkívüli felszaporodott teendőinek elvégzését s a közigazgatás alaposabb ellenőrzését és vezetést tenni lehetővé. Nem mulaszthatjuk el rámutatni azon körülményre is, hogy a megyei javadalmaszások immár elégtelen s hogy annak felemelése, a mint a ministerium programjában is igen helyesen bennfoglaltatik, valóban halasztatlan.

Mi azon reményben, hogy Nagyméltóságod, mint a megyei közigazgatás alapos ismerője, megfogja hallgatni a közigazgatás fejlesztését előző előterjesztéseinket a kézséggel megteszi mindazt, a mit hazánk és nemzetünk közjára kíván — bazsias üdvözlötünk kijelentése mellett örömmel ajánljuk fel a célok elérésére támogatásunkat.

Mély tisztelettel lévén Nagyméltóságodnak

Alsófehérvármegye törvényhatósági bizottságának, Nagyenyeden, 1892. december hó 6-án tartott rendkívüli közgyűléséből.

Nagyenyed város képviselői közgyűlése.
— 1892. dec. 16-án. —

A városi képviselő testületnek f. é. május havában hozott határozatával a városi állatorvosi és főerdési állomások rendszeresítése folytán módosított szervezeti szabályrendelet a megye törvényhatósági bizottsága részéről jóváhagyatván, tanács usítottatott az állatorvosi állomás betöltése iránt szabályszerűen intézkedni, azonban a főerdési állomás rendszeresítése ellen be adott fellebbezés folytán, az e tekintetbeni további intézkedések függőben kell hogy maradjanak.

A város és hozzá csatolt Fel-Enyed területén szedendő összes togyaszási adók és a velők kapcsolatban hozott italmelési díjszedések joga, a város legutóbb tett ajánlatához képest, 34600 frtban a pénzügyminiszterium által elfogadtatván, azok beszedési kezelése a városi-pénztár részére biztosított 1200 frtyi jövedelem és az egyes polgárok sajátérmései boraik fogyasztási adójának elengedése feltétele mellett, a képr. testület mult nov. 4-én hozott határozatával megegyezőleg, Glük Adolfnak határozottatott kiadani. Epen a gyűlés folyama alatt adatott be Salman Frigyes helybeli polgár és szeszfordulatadonostnak mint-

egy 200 frtal magassabb, külfömben hasontartalmu ajánlata, de mert a képr. testület első ajánlkozával már nov. hava óta kötelezettségben állott, szavazat alá becsátot ajánlatát Salman Frigyesnek egy szavazat híján általános szavazat többséggel, mellőzni határozta. A honvéd lakatnyas úrszékének átalakítása. — ill-tőleg célszerűség tekintetéből — hogy a törhetetlen szag eltávolíthatóság a katonai-lőparancsnokság kívánalmainak megfelelően mintegy 5000 frtal, a megyével közösen más helyre újból építése — Elyben a város által is elfogadtatván, — azzal hogy az építészeti hivatal által készített igen magasnak tezett költségszámítás helyett, egy jutányosabb ajánlat szerzetessék be és közzöltesse a megyei hatósággal, — a tanács bizott meg.

A filoxera elleni védekezés tárgyában hozott megyei, bizottsági határozat pártól fogadtatott. Változott élet viszonyai folytán a városról elköltözni szándékozó piaci váram és Tóth-utcai malombérlő Straub János kérésére, a még hátralévő két bérelti évre. ezen béreltek hasonlítottak és átalakított kielőgítő biztosítékok mellett, n. enyedi polgárok Veress Albert timár és Mátyás Sándorra átruházatni engedélyeztettek, midőn Straub János a bérelti kötelezettsége alól teljesen felmentetett.

Végül öv. Vagner Jánosé mint törzspolgár, özvegyének, ki többévi távollét után ismét vissza költözött. polgári felteke kérésére kiadati határozatott, még Képes Farkas izraelita vallás tanító zonal kérésével, hogy mint a többi felekezeti tanító ő is egy fállatékben részesíttessék azokból mert ő nem rendszeresített néptanító mint a többiek, elutasítottat.

A magyar társadalmi culturmozgalomról.

Beszéd, a melyet emondott Sándor József az Emke t. alelnök-felkötár. a kolozs megyei tankerületi tanító-testület 1892. október 29-iki közgyűlésén, Kolozsvárt.

A tevékenység ez ébresztésének lett erjesztő kovácsa a nemzetiségi eszme. A mint a nemzet a maga magyalekő szabadalvú eszméi és alapelvei érvényesítésében hiszadni indult, keservesen kellett meggyőződnie az akadályokról, nemcsak 1848 fegyvere, nemcsak a nemzetiségének 1848-ban történt fölkelése, de szüntelenül 1867. után társadalmi, politikai, felekezeti és culturalis ellenállások következtében is, melyekhez legutóbb még közgazdasági harc is kezd járulni s melyek látása ébresztette föl a nemzetet annak tudására, hogy a gyermeknek adott tüzet és éles kést a kezébe a szabadalvú Magyarország és az 1868. évi nemzetiségi törvény, s hogy a szabadság nagy intézményei, melyekért lemondott 1000 éves jogairól a rendi állam és elvzért 1848-ban a magyarság, oly népmoegek kezébe tették le, melyek izgatóik következtében azokkal élni nem. csak a magyarság s ezzel közvetve a maguk kárára visszaadni tudnak. Ekkor jöttünk rá, hogy a politikai épületnek hiányzik a voltaképeni szellemi és erkölcsi alapja, az ország összes polgárainak egységes és közös érzelme, mely ugyanazon műveltség, ugyanazon cultura kifolyása, ugyanazon aspiratiók és közösségi, együttélési hitvadás folyamánya. Dálen a szerb mozgalom, azszakon a tót Maticeza. Erdélyben a román Asszociatinunea, a szászok közt az egyetem, mint egy-egy külön culturalis központ és törekvés jelképei kezdtek feltűnni előtünk. Mindenik nemzetiségi, egyik megfelelő felekezethez simulva, annak keretén belül is a fiatal állam souverentitását gonyoló hatáskörrel és erővel külön individuilitásként látszott feltűnedezni. A románok az erdélyi részben a pasavitás cím alatt rendezs külön országgyűlésre indultak szerveződni. A magyar iskola és a magyar műveltség produktálta felsőbb intelligencia mindentelő taji, ethnografiai és grammatikai jelleg szerint a megfelelő néptömeg elére indult allani; szász polgártársaink egy része nemetországi lapok utján iparkodott nemzetünk hitelét és tekintélyét megrontani, miként most a Magyarországból származott romániai férfiak és román egyetemi ifjúságunk is különösen a francia sajtó utján iparkodik ezt eszelekedni. Kezdtük belátni, hogy mindenik néptaj Magyarországon kifelé a szomszéd rokon nemzetállam felé nehezkedik, annak fővárosát, irodalmát és uralkodóját tekintti, s a kinek ily szomszédja nincs, az is távolabbi aspiratiók és földalati összeköttetés utján a bizonytalan vásárával táplálta titkos érzelmeit. A néptömegek először békésen, később papjaik, tanítóik, ügyvédek és némely jegyzők által mindinkább félrevezetve, magyar állami szempontból politikailag mindinkább kezdetek ellenségesen tiltva lenni.

A magyar nemzet állam, mely a polgárok egyetemén, mint egységen nyugszik, a maga felényi — jelenleg, hal Istennek, annál is több — magyar elemévely olyszereleg ébredt magára, mint a kinek ruhaja igen bő s az államalkotó elem azt nemcsak nem bírja kitöltötni: de az ország közepétől, az Altöldtől körköröül különböző grammatikai és ethnographiai néptömegek közt környezve, azokat előbb még mint egy még esecsémő szervezet lomha, mozdulatlan és nehézkes tagjait be kell idegeznie, az akarat, öntudat és érzés hatalmába kell ejteni. A széleken csak a legkeletibb vidéken, a székelységben tünt föl egy maroknyi magyarság, ellenben sajnosan és nyugtalanul látuk, hogy a nemzetiségi népmoegében a magyarsági szigetek, ahol ilyenek vannak, főleg a talvak, sorvadnak és enyésznek. Különösen veszedelmesnek tünt fel pedig a románizmus, mind legnagyobb tömegénél, mind a szomszéd rokonállomásnál, mind a magyar cultura emlőjén az erdélyi részből kintvált és fölnevekedett nemzeti műveltségél, mind az erdélyi országrész fizikai alkotánál, a magyar elemnek itt kisebb vagyonosságánál s a multban való elvzérésénél fogva.

A magyar társadalomban lassanként a nemzetiségi ellenállással szemben egy visszahatás ébredt. K a s Ivor báró már 1873-ban egy magyar szövetség létrehozására gondolt; Grünwald Béla megkezdte ismert működését, s különösen tetőpontját éri el Magyarország a visszahatás, midőn egyenesen a magyarság ellen fordítván életét, az erdélyrészi szászok és a Királyhágón tuli némely német szulalmazására megalakul a nemetországi Schulverein és a 80-as évek elején a nyilvánosság előtt megkezdte működését. Eddigélő a magyarországi culturalis egyesüle-

tek terén az 1848-ban alakult Szent István társulat, felekezeti színzettel, terjesztett műveltségét magyarul. Az 1861. évben alakult Szt. László társulat szintén felekezeti színzettel ugyan, de már közelebbi vonással a Romániában és Moldovában élő kath. magyarok megtartására törekedett; s a nemzetileg veszelvezetett székelység megtartását tüzte ki 1877-ben a „Székely művelődési és közgazdasági egyesület.” Az 1870-ben Túrri tábornok kezdeményezésére alakult Országos központi, illetve Budapesti „népoktatási kör pedig Eötvös szellemében a felöltök oktatását tüzte ki celul. Most egyszerre azonban a jelzettem nemzetiségi aktióra való visszahatásként és a Schulverein példájára a 80-as évek első felében tömegeesen indának meg az országban a közművelődési egyesületek, melyek mai napig a cimben közművelődési, magyar nyelv terjesztő, magyarságot terjesztő stb. jelzővel mintegy 30 számban keletkeztek. 1880-ban jött létre a körmozbányai magyar egyesület; 1881-ben, inkább irodalmi céllal, az aradi Kölcsey-egyesület; 1882-ben a szatmármegyei Széchenyi társulat, a magyarságot és népvélelét Sárosmegyében terjesztő egyesület, a magyar nyelv terjesztő egyesület Temesvárt, melyből legújabbban a Dél-magyarországi közművelődési egyesület készű alakulni; és az oravica „Arany-kör”, mint a Krassó-Szörény megyei közművelődési egyesület előzője. Csakhamar 1883-ban, miután az előző esztendőben készűtek elő, jön létre az előbb budapesti most Országos Magyar-Iskola-Egyesület; az ország második legnagyobb ilyenmű egyesülete, a Felvidéki Magyar Közűvelődési Egyesület; továbbá a beregmegyei, gömörmegyei, pozsonymegyei közűvelődési egyesületek, a magyar nyelvet és népvélelét Zemplénmegyében terjesztő egyesület, s ugyanebben az esztendőben alakul a keleti határainkon túl lakó magyarok segélyezésére a Csángó-magyar egyesület; 1884-ben meg bharmegyei népvélelési egyesület mely már 1877-ben sikertelenül indult volt meg; s 1885-on az év első felében a magyarországi tót közűvelődési egyesületté alakul át a tót Maticeza. É s április 12-én tartott nagy gyűlése után augusztus 31-én alakul meg az Erdélyrészi Magyar Közűvelődési Egyesület, mai nevén az Emke. Ugyanebben az esztendőben jönnek létre még a torontálmegyei magyar nyelvterjesztő és közűvelődési egyesület, a verseezi magyar nyelvterjesztő egyesület; 1886-ban következnek, jobbara az Emke példájától lelkesülve, az orsovai, máramarosmegyei, papavidéki, felső-nográdmegyei közűvelődési egyesületek, a páncsovai Gromon Dezső magyar nyelvterjesztő egyesület; 1886-ban az abauj-tornagei és kaszai közűvelődési egyesület, végül 1890-ben szerveződik a Dunántúli Magyar Közűvelődési Egyesület és legújabbban a budapesti Magyar-egyesület. Első sorban inkább irodalmi jellegűek az 1877-ben alakult soproni irodalmi kör, a magyar irodalmat és műveltséget pártoló egyesület Nagy-Kanizsán, az Emkevel egy napon alakulva; továbbá a budapesti szépirodalmi kör; egyike a régebbieknek a nográdmegyei nemzeti intézet.

(Folyt. köv.)

Vizakna utcai lehető tekintettel a város multjára, állandó nevezettel látandókel!

Irta: Szentkatolnai Bak Endre.

(Folytatás)

I. H á r o m t o r k u a k n a u t c a (Trigur), a város keleti végén a vászontólól be a Visa patakig (Lapusan Juontól Kosokár Gyorgyáig). 1857—1858 táji a furdőintézeti épületek emellett, a jelzett épületek helyén lakott kincstári zsellérek telkei elvétetvén, — ezen utcában adattott mintegy önek hazhely. — Itt a szomszedságban van s háromtorku-akna, hol az egyik tó már 1651-ben „Boszorkányok tőjának” vagy „Boszorkány-usztató tőnak” is nevezetett. Ide vetettett be, vagyis itt oztattatott meg, mint boszorkány 1676-ban Tordai Balutné Barczeki Durkó, 1719. apr. 27-n Kapusi Szekely Jánosné Katsasszony (viz-própa). — Ide vetették be zsákba varva 1651-ben Tarcsi Mihályt, mint házassági hűségét megszegőt. — Itt halotta a városi prot. juridikum (W.) ezertut Lika Komsa 1681. maj 5-én énekelve zászlóval, sipszóval a boszorkányokat, a tőből kijöni. (Tan részeg, vagy feleszű lehetett az illető!?)

II. V a s u t u t c a, a vászontólól fel Gál Fer. házáig.

III. S ó b á n y a u t c a, (vagy Sőu es, kis csőri-utca) Domnák Juontól Barca Lajosig ki. — Ebből délkeletre van a sóteri bejáró, mely vezet a sóter, Tőzoly-tó, sócsatár, sóbányák — s a székelhez (Gropa).

IV. F ü r d ő u t c a, — a furdőkötől s Titterántól fel Timár K. gabonájáig. 1726ban Kuc.ulat, Kacsulat néven fordul elő. Kincstári zsellérek és taxalisták laktak itt.

Mellék utcai s belőlei lejárók:

- a) V a j d a u t c a (szegényfőjök uca). 1733-ban „Vayda” néven fordul elő. Némelyek „Vajda” utcának is neveztek régentén. — A legszegényebb kincstári zsellérek itt laktak. — Bonczán Lázártól Atyim Tanuszjáig.
- b) S z t. - G y ö r g y h e g y u t c a (Sarbázháza megett, dupa Barerie). Székőné házától ki a Szt.-Györgyhegyéig.
- c) F i s k á l i s c s ű r m e l l e t t i á j a r ó, id. Vulkán Dávid felső- és alsó házastelke közt.

V. K a m a r a h á z t é r, Timár K. gabonásától a kamaraház vadéglőig.

VI. K a c s u l a t u t c a, Negolejtől egész Seres Martonig. Ebből:

- a) Feljáró a kúthoz Muntján Juon mellett.
- b) Feljáró Szigetin Lázár mellett.
- c) Feljáró Raszesuran Dumitru mellett.
- d) Lejáró a Háromtorku-akna utcába, Albu Iliá mellett.

VII. A l s ó g ő r. k e l. t e m p l o m u t c a, Kosokár Juontól Kosokár Dumitruig, 1808 ban „Alsó-disunitum templom uca” néven iratott.

VIII dutyilor), temetőig. gente a le IX. trutól egy Mundrai X. fel a Kis végénél (I hen előfor Seres Győ jat költége nevzetett canak hiva ép ugy ha ban van sóhivatali a) F b) F c) F d) S Ebb megett a Janos kar Szentpály pedig Dó b) F Vulkán D utcának id c) L XI. alsó g. ke alsóhozzu Török kap ott lakott. Ádám kap mely az u egyéntől k — Itt vot nuár 20-án Ebb határszész Márton ka teni házat fogva, meg nos kapus

A z Ünivers janak teldi Szint felvonásos Köztől Sz Pálnak B Teki vagy sem Való nak, hogy megyeru igazán uel gyesen o közönségü multa. Men ismer, Ma újres alak That Iona del Jakab igazi műel reszesített átérzett sz egész költe felete gye oslatni. Az e a melven képviselvé rak vetette A m számol be ld fizettek terialva), G Erzi, Dob Simonfy A nos 20 kr. jövedelemk sagához tő

Vé — K gyöt akise — H kinek szép virág szere „Szoknyás kolozsvari elő is adot hogy szám

VIII. Hegyútca (Tető utca, Ulicza de alu pedutyilor), Kosokár Dumitru-tól fel a régi alsó gör. román temetőig. Nevezetese az ott fekvő tetűhegytől, a hol régebben a legszegényebb románok laktak.

IX. Alsó g. kel, t e m e t ő u t c a. Kosokár Dumitru-tól egyenesen az új temetőig. — Ebből van lejáró a Mundryi utcába.

X. Alsó-utca (Sereskut utca), Seres Márton-tól fel a Kis Iródeák házatól fel Narro Sándorig. Ezen utca végénél (Tóth Ferencz mellett) „Seres-kutja“ már 1622-ben előfordul; — a hagyomány szerint ezen időtájban Seres György itt lakván a Székely János féle telken, saját költségen készítettvé a a kutat, — a kut az ő nevének nevezetett el; 1633—1772 tájt az utca is Sereskut utca-nak hivatott némelyektől; de az Alsó utca nevezett is ép úgy használtott egyes okmányokban. — Alsó utcában van a Kis Iródeák háza, lehet olvasni a városi és sóhivatali levéltárban 1844. előtti iratokban. Ebből:

- a) Feljáró Seres Márton mellett.
- b) Feljáró Gal György mellett.
- c) Feljáró Veszmás Istvánné mellett.
- d) Szilágyi Józsefné mellett.

Ebből: a) Lejáró Dinges Nándor házastelke háta megett a nyugoti részen. — mely telek 1660-ban Sáfás János kamaraspáné, 1690-ben Mera Miklósné, 1694-ben Szentpály Ferenczé, azután Bornemisza Györgyé, utána pedig Dobokayé volt.

b) Patak mellett utca Iródeák (Patak átjáró). ifj. Vulkan Danitól a r. kath. harangozói lakig. — Bricsegás utcának is csufoztatott.

c) Lejáró Ács Mihály mellett.

XI. M u n d r a i u t c a. — a város keleti részére az alsó g. kel. új temetőtől Narro Sándorig. Régi iratokban alsóhosszu utca-i kijáró néven fordul elő; 1756—1844 közt Török kapusnak hivatott, mivel a Török család egy tagja ott lakott; 1793-ban Mundra Felőli kapusnak iratott. — Ádám kapusa nevet is viselt 1838 tájt azon Keresztől, mely az utca végénél kiűn a határon egy Ádám nevű egyentől készített, hol most a Predovics féle kereszt áll. — Itt vonult be Vizaknára Czetz seregével 1849. január 20-án, késő éjjel.

Ebből vezet ki a nagytérre, vagyis a magyaroktere határrészbe: „Nagyteri kijáró.“ — mely 1773 előtt Nagy Márton kapusa nevet viselt, mely évben Kovács Pál itteni házát eszerbe adta Kis Jánosnak. — Ezen időtől fogva, még az ifjú Kis János alatt is, ezen kijáró Kis János kapusának hivatott.

(Folyt. köv.)

Levelezés.

Balázsfalva 1892. dec. 12.

Műkedvelői előadás.

A balázsfalvi műkedvelők társulata, f. hó 11-én az Univeris szallodában, a szegény gyermekek karácsonyának feldíszítésére jóakonytételű előadást rendezett.

Színrekerült Murai Karolytól „Virágakadás“, egy felvonásos vígjáték és „Il baccio. A csók“ című bohózat. Közötti Szabó Ilona k. a. EMKE tanítónő, szavalta Gyulai Pálnak „Bsratom halálára“ című költeményét.

Tekintsünk el attól, hogy a műkedvelőkről vagy jót, vagy semmit. Gyakoroljuk a legszigorubb kritikát.

Valóban gratulálhat a műkedvelői társulat magának, hogy Daniel Róza k. a. szerencsés volt tagtársul meggyernie. Ez alkalommal lépett fel először, és „Nélike“ igazán nehéz és nagyobb rutinát igénylő szerepét, oly ügyesen oldotta meg, oly naiv kedvességgel játszott, hogy közönségünk nagyigényeit várakozáson túl, jóval felülmulat.

Mendi Gizella k. a. kit már közönségünk előnyösen ismer, „Márta“, házastosa, magyar háziasszonyt mutatta be: ügyes alakításával többször tapsra ragadta a közönséget. That Ilona k. a. és két partnerje Daniel Mihály és Mendi Jakab urak, kik már veterán színészek, játékaikkal igazi műveltséget nyújtottak. Nem kevesebb élvezetben részesített Szabó Ilona k. a. szavata. Ki jól átgondolt és átértékelt szavataival úgy elragadta a közönséget, hogy az egész közönségben átvonuló borús hangulat hatását, „a fekete gyerekek“ jó magyar dalai csak alig tudták eloszlatni.

Az előadás után megkezdődött a tánc, a vigalom, a melyen a balázsfalvi magyarság a legteljesebb számban képviselve volt. A kedélyes mulatságnak csak a hajnali rak vetettek véget.

A mi az anyagi sikert illeti azzal a következőkben számol be a társulat: Jegyből betöltött 72 f. 40 kr. Felőli fizettek: ifj. Baruch Mór (Bucárd), Ignacz László (Petterfalva), Grünner Lajos (B.-Szt.-Miklós), Szabó Ilona, Szabó Erzs. Doboly Sándor 1—1 f. dr. Pap Sándor 60 kr. Simonty Alajos 40 kr. Gidofalvy Pal 20 kr. Raduly János 20 kr. Összesen 81 f. dr. kiadás volt 67 f. 43 kr., a jövedelemként maradt 13 f. 57 kr. az EMKE gondnok-ságához tételtett át.

Fekete.

Vegyeshirek.

— **Kinevezés.** Főispán ő nagymélt. Buda Györgyöt a kisenyedi főszolgabírói hivatalhoz irnokká nevezte ki.

— **Borsy Samu** a helybeli főiskola jeles énektanára, kinek szép ének-szerzeményeit pl. a Bothlen ódát, Dalvirág szerelem, Keringő s.b. szélesebb körben ismerik. „Szoknyás hócsók“ c. alatt érdekes operettet írt, melyet a kolozsvári színház elfogadott s tetszés között f. hó 15-én elő is adott. Gratulálunk a derék szerzőnek s ohajjuk, hogy számos babért fűzhessen sikerei koszorújához.

— **A megyei monografia szerkesztő bizottság** f. hó 21-én délután 3 órakor tartja első ülését.

— **Papválasztás és beigtatás.** A marosi egyházmegyéhez tartozó Mezőbándi egyházközség, tiszteletes Jancsó Sándor theol. magántanárt választotta meg f. hó 11-én 150 szótöbbséggel papjaul. — A felvinczi egyházközség új papja Szécsi Ferencz pedig f. hó 18-án tartja meg beigtatóját. Mindkettőjüknek új működést körükben áldást, sikert kívánunk.

— **Gyászshír.** Bodoki Henter Gábor a gy. fehérvári kir. törvényszéknek előbb ügyésze, azután elnöke, ki súlyos betegsége miatt pár év előtt nyugalomba volt kénytelen vonulni, f. hó 12-én 54 éves korában Magyar-Bönyén meghalt. Özv. édes anyján Henter Imréné, dálnoki Gáál Károlinán kívül négy gyermeke u. m. Ilona dr. Elekes Viktorné, Irén, Emma és Gábor gyászolják. Az elhunyt a legmunkásabb s a legerélyesebb tisztviselők egyike s a társadalmi élet kedvelt embere volt. Sok jó barát örzi meg emlékét, nyugodjék csendesen!

— **Nagy vaddisznó vadászatot** rendezett f. hó 17-én Vadadi Gergely sárdi birtokos, melyen számosan vettek részt Nimródjaink közül, így Csató alispán, Tóth Miklós árvaszéki elnök, Horváth főszámvadó, dr. Varró I. jegyző. Dezső főerdős stb.

— **A nagyenyedi községi kisdudóvó intézetben,** az angyalhozta „Karácsonyfa ünnepe“ f. évi december hó 24-én d. e. 10 órakor fog megtartatni. — E szerény ünnepélyre a kisdudóvó barátait, a kisdudek jótévőit, pártfogóit. Alázatos tisztelettel meghívja **Óvó bácsi.**

— **A szegény tanulókat segélyező kör** ruha kiosztási ünnepélyét ma (dec. 18.) d. u. fél. 2 óra. or tartja meg, közbe jött akadályok miatt nem az újvárosi háza tanácstermében, mint előlegesen tervezve volt, hanem a polgári leányiskola helyiségében. — Ezen ünnepélyre városunknak e nemes ügy iránt érdeklődő és azt támogató közönségét tisztelettel meghívja „A segélyező kör elnöksége.“

— **A nagyenyedi szegény tanulókat segélyező kör,** folyó tanévben 11 állami polgári leányiskolába járó tanuló leányt részesített jótékony segélyben, 54 f. 45 kr értékben. Fogadják e derék kör e helyen is hálás köszönetemet, S e b e s t y é n S á n d o r, h. igazgató.

— **A szegény tanulókat felruházására** adakoztak a Magyar utcából a dr. H a v a s Gyuláné és Vincze Dániel tanár öngyűk által széthordott aláírási iven: Nagy Sándorné 1 f. dr. Fogarasi Bláné 1 f. dr. özvegy Mangesius Frigyesné 1 f. dr. Kemény Györgyné 2 f. dr. Werner Gyuláné 1 f. dr. Ujvári Imréné 40 kr. Kórodi Sámuelné 1 f. dr. b. Kemény Endréné 2 f. dr. öz. Barta Lajosné 20 kr. Bakesiné 40 kr. Pap Péterné 1 f. dr. Lázár Józsefné 20 kr. Grünfeld Dávidné 50 kr. Müller Mihályné 2 f. dr. Czinege Ferencz 1 f. dr. Boczné 2 f. dr. öz. Veress Gáborné 50 kr. öz. Benedek Sándorné 1 f. dr. Vég Sámuelné 20 kr. Kerekes Mihályné 2 f. dr. öz. Sándor Istvánné 1 f. dr. Varró Gergelyné 1 f. dr. öz. dr. Reznekné 1 f. dr. Zajda Jánosné 50 kr. Makovicskáné 2 f. dr. Horváth Balint 30 kr. Lux Endre 1 f. dr. Császár Zsuzsa 50 kr. Vill Károlyné 1 f. dr. öz. dr. Donogán Jakabné 1 f. dr. Mátyás 1 f. dr. Gáspár János 3 f. dr. Danes Sámuelné 1 f. dr. Varslyai Józsefné 1 f. dr. Veress Juhanka 1 f. dr. Fejérdi Józsefné 1 f. dr. Schönberger Róza 50 kr. Konez Albertné 1 f. dr. öz. Veress Miklósné 50 kr. Morágyi Istvánné 2 f. dr. Horváth Józsefné 50 kr. Erőss Istvánné 1 f. dr. Barcsay Aluterné 2 f. dr. öz. Székely Ferencné 45 kr. öz. Sallak Istvánné 25 kr. Pap Gézáné 1 f. dr. Richard Mihályné 1 f. dr. Makkai Donokosné 1 f. dr. Vincenti Lajos 1 f. dr. Vincze Dánielné 1 f. dr. Szerger János 10 kr. dr. Havas Gyuláné 1 f. dr. Lázár Károlyné 50 kr. öz. Grünfeld Lipótné 1 f. dr. Podoba Gyuláné 50 kr. öz. Horváth Samuné 1 f. dr. — A Piac sörrel az id. Czirner J. Józsefné és dr. Winkler Albertné öngyűk által széthordott aláírási iven adakoztak: Málnási fivérek, 1 f. dr. Szilágyi Párkas 2 f. dr. Wagner János 1 f. dr. Máté István 20 kr. Kovács József 2 f. dr. Pap János 1 f. dr. 50 kr. Balla István 40 kr. Markovics Lajos 50 kr. Vásárhelyi Károly 1 f. dr. Nagy Gyuláné 2 f. dr. Deli Ödön 1 f. dr. ifj. Winkler János 2 f. dr. id. Winkler János 2 f. dr. dr. Winkler Albert 2 f. dr. Engyeter Károly 50 kr. Sándor Miklós (tarczádi) 1 f. dr. Ludvig János 50 kr. Veisz Ida 50 kr. Ungerpeix Miklós 1 f. dr. és egy fiú, továbbá egy női kabát, Straub János 50 kr. Bisztritsány Lajos 1 f. dr. Gréf Jánosné 2 f. dr. Fanta József 30 kr. Szymann Józsefné 1 f. dr. Pitlich Gusztáv 20 kr. Sándor Miklós (vendéglős) 50 kr. Benedek Sámuel 1 f. dr. Vilik Ede 40 kr. Vajda Peter 2 rend ruha Korbuly Balint 5 drb kendő és kabát, Czirner J. Józsefné 2 f. dr. Nagy István csendőr őrmester 20 kr. Munkási Zsigmondné 3 drb kendő, Izai Gergelyné 6 drb kendő, Gyulai Károlyné 60 kr. — A Tóvis utcában Berde Sándorné és a Buda Előné öngyűk által széthordott aláírási iven adakoztak: Berde Sándorné 1 f. dr. Reich Mihályné 1 f. dr. Fenichel Jakabné 50 kr. Kovács Mihályné 50 kr. Csicszár Józsefné 20 kr. Keresztes Ilonka 30 kr. öz. Kovács Mihályné 30 kr. Mátyás Róza 20 kr. Pap Sándor 20 kr. Kaul Mátyás 20 kr. Nagler Matild 50 kr. Neumann Gézáné 50 kr. Kun Gyula 30 kr. Czeiler Edéné 60 kr. Telegdy Liza 30 kr. öz. Dunai Györgyné 20 kr. N. N. 20 kr. F. 20 kr. Veress Sándor 10 kr. Szász Józsefné 1 f. dr. öz. Kisné 20 kr. Sergel Károlina

50 kr. Pap Lászlóné 40 kr. Czeli Antalné 50 kr. Herdegen Ferenczné 1 f. dr. Sabauz Ferenczné 40 kr. Székely Dániel 10 kr. Abend Andrásné 30 kr. Buda Edéné 30 kr. — Fogadják a szives adakozók segélyező körünk hálás köszönetének kifejezését. — Nagyenyed, 1892. évi december 14. Szilágyi Párkas, köri elnök.

Csarnok.

Ha laknak-e a csillagokban?

Ha laknak-e a csillagokban,
Mint itt a földön emberek?..
Hord-e a sok, sok éji vándor
Tündöklő hátán életet?..

Vagy pusztaságok csak, melyekről
A napnak lopott fénye süt?
Örök halál van ott, — s ijeszítő
Zord csendje ül meg mindenütt?..

Feloljatek hát e talányra
Ti bölcsök és ti álmodók,
A felfedtetre oly kevélyek,
S a még titokra oly mohók!

S ha élet van, mint itt a földön,
Van-e az élőknek szíve?
Hogy még magasbra fölemelje,
Vagy űzze, hajtsa messzire!..

Lángol-e szent érzés varázsa,
Melytől az ember itt hevül,
Mikor óriás lesz a törpe,
S a gyöngö is megistentül?!

Hevülnek-e nagy közdelemre,
A melynek vége szenvedés;
Hát ott is oly tengernyi kiu van,
S az öröm ott is oly kevés?!

De mit bánom, ha van is élet
A csillagon, mely főnragyog?!..
Oh, földanyám! hiven szerettek!
Egészen a tied vagyok!

Te ringatád kicsinyke bölcsőm,
Te adtál tündérmelköt;
Te tanítál örülni engem,
S szenvedni — végtelen sokat!

S az őtetz bennem lángra gyulva
Sovárgó lelken itt tanul
Harcolni milliók javáért,
S meghalni — koszorútanul!

Szabó Jenő.

Hus árak

Nagyenyeden, 1892. évi december hó 15-én.

Marha hus kilója	—	—	48 kr.
Borju " "	—	—	44 " "
Sertés " "	—	—	40 " "
Berbécs " "	—	—	28 " "

Felolós szerkesztőség:

DR. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadótulajdonos: WOKAL JÁNOS.

HIRDETÉSEK

Fekete fehér és színes selymeket méterenkint 45 krtól 16 f. 65 krig sima és mintázott mintogy 240 különböző fajta és 2000 különböző színben szállít, megrendelt egyes öltönyökre, vagy végekben is postabér és vámuente-s HENNEBERG G. (cs. kir. udvari szállító) s e l y e m g y á r a ZÜRICHBEN. Minták postafordulóval küldetnek. Svájcba címzett levelekre 10 kros bélyeg ragasztandó. (1)

Sz. 2301—1892.

Arverezési hirdetmény.

Maros Ujvár nagyközség előljárósága részéről ezennel közhírré tétetik, hogy a község tulajdonát kepező piaci vásárvám szedési jog 1893. évi, jan. 1-én kezdve 3 egymásután következő évekre bérbe kiadatik.

A kikiáltási ár 2200 f. dr. Az arverezés f. évi december hó 23-án d. u. 3 órakor fog megtartatni M.-Ujvár nagyközség irodájában, hol az arverezési feltételek irt időig a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

M.-Ujvár 1892. december 14.

1—1 Az előljáróság.

Sz. 1536/1892.

tkvi.

Arverési hirdetmény kivonat.

A balázsfalvi kir. járásbíró, mint tkvi. hatóság közhírré teszi, hogy a lagyszabeni földhitelintézet végrehajtónak, Goldstein Vilmos és neje végrehajtást szenvedők ellen 147 f. 60 kr s jár. iránti végrehajtási ügyében a Balázsfalva város I. Resz. 49. sz. tjkében A + 1. rendszám 93. hrsz. a. foglalt ingatlanokra 1000 f. dr. megálpítot kikiáltási árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlan 1893. évi január 12-én d. e. 10 órakor alóli telekkönyvi hatóság irodájában megtartandó nyilvános árverésen a megálpított kikiáltási áron alól is elfognak adatni.

Arverezni szándékozók kötelesek végrehajtót kivételével az ingatlanok 10%-át készpénzben, avagy az 1881. LX. t. c. 42. §-ban jelzett árfolyammal számított óvadékképes értékpapírban, a kiküldött kezéhez letenni avagy az 1881. LX. t. c. 170. §-a értelmében, a bantpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. járásbíró, mint tkvi. hatóságtól.

Balázsfalván 1892. augusztus hó 26-án.

ENYEDI LAJOS, kir. ítélt táblai bíró.

Karácsonyi és újévi ajándékok!

A karácsonyi és újévi időnyre beszerzett gazdag óra és ékszer rakárom megtekintésére felhívom a n. é. közönség b. figyelmét. Teljes tisztelettel

Markovits Lajos,
órász és ékszerész Nagyenyeden.

Sz. 5783—1892.

Pályázati hirdetés.

A magyar-lapádi körjegyzői állomás lemondás folytán üresedésbe jöven — ezen állomás választás útján leendő betöltésére 1886. 22. t.-cz. 82. § a értelmében pályázatot hirdetek.

Ezen körjegyzőség áll: M.-Lapád (székely), M.-Becze, M.-Bagó és Vadverem községekből.

Javadalmazás: 462 frt fizetés, 38 frt lakbér, 24 frt irodai, 17 frt fűtési és 48 frt szolgatartási átalány, utazási és napidíj, valamint magánosok részére készítenő munkalátokért járó díjak szabályrendeletileg vannak szabályozva.

A választás 1893. január hó 4-én d. e. 10 orakor fog M.-Lapád községben a körjegyzői irodában megtartatni.

Felhívtnak pályázók, hogy szabályszerűen felszerelt pályázati kérelmüket 1893. január hó 2-ig alólírothoz nyújtsák be, mert a később érkező folyamodványok figyelembe nem vétetnek.

Nagyenyeden, 1892. december 11-én.

Szász József,
főszolgabíró.

1—2

MEGJELENT

uj könyvek és az ünnepekre alkalmas ifjusági iratok és képes könyvek kaphatók

Wokál János

könyvkereskedésben N.-Enyeden.

Wekerle Sándor és kabinetje.

Politikai jellemrajzok. Ára 50 kr.

Heine, Dalok könyve. Fordította Eudródi Sándor. Diszkötésbe ára 6 frt.

Gr. Zichy G. újabb költeményei. Köve ára 2 frt 60 kr.

Az Athenaeum kézi lexikona.

Szerk. dr. Asadi I. Ára füzve 6 frt, díszes és erős felbörkötésben 8 frt.

A Pallas nagy lexikona. Az összes ismeretek enciklopédiája 1 füzet ára 60 fillér.

A parasztok és nemesek elzülése Oroszországban. Irta Samson-Himmelstjerna H. A 2 kötet 3 frt 60 kr.

Uj Dekameron. GUY de MAUPASSANT. Második kötet ára 2 frt.

A Schilling-ház. Regény, írta Marlit K. Ára a két kötetnek köve 3 frt 20 kr.

Magyar szellemi élet. Elbeszélések és rajzok a magyar írók és művészek életéből, szerkesztette Igmándi Mihály, diszkötésbe ára 5 frt.

Költők albuma. (Emlékiadás.) Összeállította Radó A. Diszkötésbe 6 frt 50 kr, egyszerűbe 5 frt.

Idegen költők albuma. Összeállította Radó A. Diszkötésbe ára 5 frt.

Vaszari Kolos, Történelmi életrajzok. Az ifjuság számára. Ára 2 frt 80 kr.

Magyar népmondák. Az ifjuság számára feldolgozta Radó Vilmos. Ára 2 frt 80 kr.

Robinson Crusoe története és kalandjai. Átdolgozta Donászy Ferencz. Ára 1 frt 20 kr.

Tannenburgi Róza. Elbeszélés a lovagokból. Irta Schmid Kristóf. Ára 1 frt 20 kr.

Derék Ferkó története, Murrytá kapitány után az ifjuság számára átdolgozta Donászy F. Ára 1 frt 20 kr.

Természettudományi olvasmányok. Szerkesztik Hankó Vilmos és Szerényi Hugó. Ára 2 frt 40 kr.

Kis almanach. 11. évf. 20 magyar író eredeti meséivel, képekkel. Az ifjuság számára szerkeszté Bródy Sándor. Ára 1 frt.

Ezeregy éjszaka regéi, a magyar ifjuság számára átdolgozta Radó A. Ára 1 frt 80 kr.

Egyszer volt, hol nem volt. A leghosszabb mondák, regék és kalandos történetek gyűjteménye. A magyar ifjuság számára elmeséli Bánfi János. Ára 2 frt 80 kr.

Elbeszélések a görög világból. Az ifjuság számára. Charlotte M. Yonge után Hampelne Pulzky Polixena. Ára 1 frt 60 kr.

Ötven mese gyermekek számára. Hey Vilmos után írta György Ilona. Ára 3 frt.

Egyszer volt, hol nem volt. Mesekönyv Beihstein György Ilona. Ára 2 frt.

Vizen és szárazon. Négy elbeszélés a fiatalok számára írta Christian W. fordította György Ilona. Ára 1 frt 20 kr.

A kis rovargyűjtő. Utasítás a kiválóbb rovarok megismerésére és gyűjtésére. Németből fordította és a hazai viszonyokra alkalmazta Bein Károly. Ára 1 frt.

Rajzolás a természet után. 50 mintalap összeállítva fiatal rajzolók számára. Ára 90 kr.

Mária-czelli Gyomor-cseppek

Magyszerűen hatnak gyomor bajoknál, nélkülözhetetlen és általánosan ismeretes házi és népszerű.

A gyomorbetegség tünetei: étvágytalanság, gyomorgöngyöség, bűzös lehellet, felfújság, savanyú felbőfőgés, hásmenés, gyomorférgés, felesleges nyálkákiválasztás, sárgaság, undor és hányás, gyomorgörcs, széküles.

Hathatós gyógyszernek bizonyult fejtájánál, a menyenyiben ez a gyomorfői származott, gyomortulterhelésnél étellekkel és italokkal gúszták, májajók és májorholóknál.

Emeltett bajoknál a **Mária-czelli gyomor-cseppek** évek óta kitűnőnek bizonyultak, a mit száz meg száz bizonyítvány tanúsít. Egy kis üveg ára használati utasítással együtt 40 kr., nagy üveg ára 70 kr.

Magyarországi forrástár:
Török József gyógyszerháza
Budapest, Király utca 12 sz.

A vedlőpet és alírát tüzeten tessék megtekinteni!! Csak oly cseppeket tessék elfogadni, melyeknek burkolatára zöld szalag van ragasztva a keszítő aláírásával (C. Brady) és ezen szavakkal: „Valódiságát bizonyítom”.

A **Mária-czelli gyomor-cseppek** valódián kaphatók

Nagyenyeden
Kovács József gyógyszerész urnál
(1-43.)

Végeladás játékszerekből.

Van szerencsém a helybeli és vidéki t. pártoló közönséget tisztelettel tudatni, hogy a már közlő karácsonyi és újévi évadra elhatároztam a hely szűke s változtatása miatt úgy törzstüzlettembe, mint fiók-raktáromba az összes gyermek-játékszereket 50%-al lejjebb szállítom, sőt a vett áron alól is eladni, hogy alkalmat nyújtsak t. pártolóimnak kedves gyermekeik és hozzátartozóik részére mentől több és nagyobb örömeiket szerezhetni. Mindkét üzletemben nagy kiválasztás van tisztelettel vevőim becses rendelkezésére. Igen becses, eddig is tapasztalt szives pártfogásait tisztelettel kérve, maradok kész szolgálja

Bisztritsány Lajos.

2-2

Budapesti Hirlap

Főszerkesztő és lapfőigazgató:

1-2

Rákosi Jenő.

Belső dolgozótársak: Alexander Bernát, Balogh Pál, Balla Mihály segéd-szerkesztő, Balázs Ignác, Beöthy László, Béla Henrik, Berényi László, Bernáth István dr., Csapodi István dr., Ferrari Giuseppe (Turin), Flammarión Kamill (Páris), Herczeg Ferencz, E. Illés Károly, Inczédi László, Kaas Ivor báró, Kern Aurél, Proff Kocsárd báró, Rákosi Viktor, Sebők Zsigmond, Somogyi Ede, Székely S. (Páris, Vasskó Elemér.

Zilahi Simon,
kiadóhivatali igazgató.

Csajthay Ferencz,
felelős szerkesztő.

Előfizetésre

hívjuk fel tisztelettel a nagyérdemű olvasóközönséget a Budapesti Hirlap 1893-iki évfolyamára (XIII-ik évfolyam).

Az újságolvasás ma már közzsűkség. Az újság értesíti és tájékoztatja a nagy közönséget mindarról, a mi nap-nap után a politika, az irodalom, a művészet, a gazdaság terén történik és úgy az egyeseknek mint az összeseknek érdekében mélyen belevag.

A „Budapesti Hirlap” elmondhatja magáról hobbász nélkül, hogy a hazai hirlapirodalom fejlesztése terén uttörő szerepet vitt és az újságolvasás mesterségében elsőrendű tényezővé vált. A „Budapesti Hirlap” iskolát csinált arra nézve, hogy miként kell a nagy olvasóközönséget gyorsan, ügyesen és tetszerősen kiszolgálni és a szerénytelenség vadja nélkül elmondhatja azt is, hogy az övé az érdem abban, hogy ma már a hazai nagy olvasóközönség alig lehet el újságolvasat nélkül.

A „Budapesti Hirlap” e mellett soha sem ismert és nem fog ismerni soha sem politikai sem társadalmi kérdésekben részrehajlás. Mindig a tiszta igazságot keresi és mindig csak a tiszta igazság keresése sugalmazza politikai és társadalmi cikkeinek tartalmát.

A „Budapesti Hirlap” nem hívalkodik, mikor magáról hirdeti, hogy a legelterjedtebb újság Magyarországon. Ezt minde- nek, a kik e kérdés iránt érdeklődnek és a kiknek módjukban van a dolognak utána járni, kétszegtelenül tudják. És ez a körülmény az, a mely a „Budapesti Hirlap”-ot abba a helyzetbe hozza, hogy a legkiterjedtebb közönséget hozza létre az összes magyar intel ligens olvasók közt széles e hazában és e közönség igényeinek legteljesebben megfelelően.

A „Budapesti Hirlap”-nak vannak összeköttetései az egész világon; és pedig megbízható, szavahihető és lelkiismeretes megbízottak által és így információi mindig hírek és becsesek, a mellett sem pénz, sem fáradságot nem kímél akkor, ha arról van a szó, hogy a hírszolgálat terén előkelő munkát kell végezni. Telegráf és telefon óriási törekvénnyel működik a „Budapesti Hirlap” szolgálatában és mit a modern újságolvasás technikája a mai napig produkált, az mind meghonosul a „Budapesti Hirlap” keretében.

Most épül a BUDAPESTI HIRLAP ujságháza

a népszínház közelében, József-körút 5. sz. a. nagy három emeletes ház Rökk Szilád-utcai oldalán. Ez a ház élő tanubizonyossága lesz annak, hogy mire viheti az az újság, mely kedvence a nagy közönségnek. de egyuttal tanúságot is tesz arról, mivé fejlődött már a hazai hirlapirodalom. Egy fényesen berendezett magas souterrain helyiségben lesz a nyomda műhely, a hol **négy óriási rotációs gép** (közte kettő, mely egyszerre nyom, **főlvág** és hajtogat egy huszonnégy oldalos „Budapesti Hirlapot”) óránként 14—15.000 példányban szórja ki a lap egyes példányait és viszi föl transporteur segítségével a magas földszinti expedíció helyiségeibe, melyek kiegészítői a nagy bankok mintájára berendezett kiadóhivatalnak. Első emeleten tizenkét fényes szobában a szerkesztőség, második emeleten kényelemmel és celszerűen berendezett nagy és tágas szedőterem és a stereotypia, a harmadik emeleten megfelelő lakások.

Ilyen lesz a BUDAPESTI HIRLAP nagy, három emeletes ujságháza,

a melybe jövő nyáron, Isten segítségével, beköltözünk, A nagy és díszes, hazai művelt olvasóközönség lekötelező pártfogása bennünket abba a helyzetbe hozott, hogy a modern technika vívmányaival felszerelt kényelmes és **saját** otthonunkban csinálhatjuk azt a sokoldalú újságot, melynek minden sorát a faj- és hazaszeretett, az igazságérzet és haza és emberek iránt való kötelesség tudata diktálja tollunkba; mi ezt azzal akarjuk meghálálni, hogy olyan újságot adunk a tisztelt olvasók kezébe, mely tökéletesség dolgában vetekedik minden hazai és külföldi társával. Ez a mi programunk, ez a mi ígéretünk és ez a mi törekvésünk most és mindenkorra; újságot adunk a publikumnak csak, és iparkodunk jó és tökéletes újságot adni.

Az előfizetési föltételek a következők:

Egy hónapra	— 1 frt 20 kr	Félévre	— — — 7 frt
Negyedévre	— 3 frt 50 kr	Egészévre	— — — 14 frt

koronákban fizetve természetesen k é t koronát számítva egy forintra.

Legújabb regényünket, „Herczegi korona,” írta Beniczky né-Bajza Lenke, melynek közlését december hó 6-án kezdtük s melyet a január hó 1-én belépő új előfizetők is megkapnak és pedig az addig közölt részt külön lenyomatban.

Helyben az előfizetésről szóló nyugtatványt az újsághordó viszi a házhoz, ennél fogva egyszerű telefonértesítés vagy levelezőlapon nyilvánított kívánsággal intézhető el az előfizetés.

Videkről legcélszerűbb a postautalványon való előfizetés. C i m :

Budapesti Hirlap kiadóhivatala, Budapesten, IV., Kalap-utca 16.

Szerke...
A K...
...
Kia...
Wokál J...
...
Kö...

Előf...

„KÖ...

Dr. Magy...

Ünnep...
váltó szület...
dag, dicsős...
telik meg a...
emelkedik...
ség forrása...
két ezer év...
tudás világ...
teljesen el...
csodálatos...
népesíti be...
kegyeletes...
melyet az...
gyakorolt...
találja. A...
nek és a...
medt szív...
melyet az...
körül Káb...
tása alatt...
a názareth...
tositá fens...

Ob...
S I...
A...
A...
Ob...
Ibo...
Es...
Mi...
Cs...
Az...
O...
M...
Es...
A...
H...
V...
S...
S...
O...
E...
A...
S...